

Een jaar geleden vetrok alumni Bette Dam naar Irak, uit nieuwsgierigheid...

Wat was je aan het doen toen de oorlog in Irak uitbrak?

Wat heb je nou eigenlijk aan de studie Communicatie? Hoe vaak heb je jezelf deze vraag gesteld? De alumni die ik ken zitten inmiddels 'op' voorlichting bij de overheid of hebben hun hart verpacht aan een politieke partij. Ach, communicatie. Wat kan je er niet mee? Langs slinkse wegen als stages, gratis opdrachten en dure reizen probeer ik kennis te maken met het 'vak' journalistiek.

Internationale betrekkingen

Zo was het moment waarop ik een ticket boekte naar de Jordanees hoofdstad Amman, de 'doorvoerhaven' voor iedereen die de grens van Irak over wil, ook geheel van deze orde. Weet je nog wat je aan het doen was toen de oorlog in Irak uitbrak? Naast mijn verwoede pogingen om wat te schrijven studeer ik Internationale Betrekkingen. Leuke studie om een beetje de wereldpolitiek te bevatten. Een op handen zijnde oorlog is een goede case waarop je de politieke theorieën

kunt botvieren. Maar wat kan je meer doen dan voor de televisie hangen, drie kranten per dag lezen en een paar keer vaker bellen met je enige Irakese vriend? Niet veel. Ja, in de kantine van de Universiteit van Amsterdam betweterig babbelen met studiegenoten over 'hoe moet het nu verder met Irak'. In deze kantine ontstond dan ook het plan om met een studiegenoot af te reizen naar de plaats delict. Het idee dat er geschiedenis geschreven wordt op een afstand van vijf uur vliegen, maakte het besluit unaniem. Puur uit nieuwsgierigheid.

Op mijn borst rustte vol trots een blauw perskaartje. Je hoefde het plasticje maar heen en weer te zwiepen en zowel de Irakezen als Amerikanen reageerden vol ontzag. "Je komt hier toch niet vrijwillig he?"

Voor het moment waarop ik de grens van Irak kruiste zoek ik nog steeds een woord. Het was eind juli, de oorlog was formeel al lang afgelopen en bij de grensposten was het een komen en gaan van afgeladen oude auto's vol huisraad. Een van die autootjes was een Irakese taxi, die met de oranje achterkant. Daar zaten wij, achterin. Voorin zat de opgeduikelde Nederlandse Irakees, hij was door ons aangesteld als tolk. Hij liet ons rijden door een van zijn neven. Op mijn borst rustte vol trots een blauw perskaartje. Je hoefde het plasticje maar heen en weer te zwiepen en zowel de Irakezen als Amerikanen reageerden vol ontzag. "Je komt hier toch niet vrijwillig he?", zei een angstige Amerikaanse twintiger bij een van de vele checkpoints tussen Bagdad en Tikrit. Eerder tikte hij nog hard met de loop van zijn geweer op mijn autoraampje, dat weigerde naar beneden te gaan. Toen ik de deur opende dacht hij dat ik hem aan wilde vliegen, maar mijn blanke huid bracht hem tot rust.

Embedded in een Irakese clan

De weinig artikelen die ik over Irak heb geschreven heb ik Embedded in een Irakese clan genoemd. In Nederland vertrouwde ik de berichtgeving van journalisten die met de Amerikanen meereiden in het geheel niet. Ik gaf mezelf een herkansing door maar af te reizen naar de woestijn. Immers, het is beter zelf de situatie in te schatten. Om Irak te begrijpen, is het belangrijk de familienamen te kunnen plaatsten. Dat is uiterst moeilijk. Onze tolk was van een immens grote clan. Hij had maar liefst 'twee miljoen' familieleden in Irak. Hij vertelde het met trots. Met de tolk achter ons aan hebben we Bagdad bezocht, maar voornamelijk zijn we in zijn thuishaven geweest. Tikrit. Op het eerste gezicht een rustig dorpje dat volledig is omsingeld door Amerikanen. Was Saddam er niet geboren? Het dorpje wordt doorkruist door de Tigris en bestaat uit een grote hoofdstraat

Met de satelliettelefoon sta ik te bellen bij mij ' thuis in Tikrit'. Het water kwam daar nog echt uit de put.

Dit was bij een familie Al Jabuhri, 100 kilometer onder Tikrit. De hele familie was twee weken opgepakt maar een gedeelte was weer vrij. Bij de inrekening van de mannen zijn er tankers door het dorp gereden en die hebben heel wat chaos achtergelaten. De jochies zitten op een omgevalen muur (om elk huis staat een muur, namelijk)

knalgeluid wanneer we met de tolk op stap waren, maar het idee dat we in een onzichtbare taxi met een klein bordje Press Irak doorkruisten was een stuk aangenameer.

De macht van een clan blijkt uit de vele contacten van de tolk. Elke dag ontmoetten we wel een hoogwaardigheidsbekleder. We bezochten de ziekenhuizen van Tikrit, we spraken hoge ambtenaren, directeuren, de gouverneur van het district. Allemaal familie. Het dilemma groeide. Het werken met deze tolk is als een dove op en gaaf feest. Liberty werd vertaald als bezetting. Toch was het de tolk die ons veilig van a naar b reed.

Nederlandse zithoek

Bette Dam bij aanvang van haar studie communicatie in 1998

Voordat we de reis ondernamen heb ik ontzettend 'genetwerkt'. Hierdoor kende ik prins Bourbon de Parme, toentertijd werkzaam op de Nederlandse ambassade in Bagdad. 'Je komt niet naar Bagdad, hoor. Dat is tegen het protocol in!', zo mailde hij me een paar dagen voor ons vertrek. Mijn reply was dat ik in het bezit was van een ticket naar Amman. De keus voor Israël of Irak zou aldaar gemaakt worden. Het laatste contact met de ambassade was de mail die ik stuurde voordat ik uit Amman vertrok. De keus was gemaakt. Irak trok als een magneet. Ik maakte een afspraak met hem. 'Over anderhalve week ben ik in Bagdad, eerst reis in naar Tikrit. Als ik er niet ben kan je me bellen op dit satelliettelefoonnummer'.

De Nederlandse vlag deed hing gekreukeld in het prikkeldraad. Midden in een villawijk in Bagdad stond ie dan, de zwaar bewaakte ambassade. We werden vriendelijk onthaald en ploften neer in de Nederlandse zithoek. Het was een verademing om even nergens op te letten, niet constant je hoofd oplettend in alle richtingen te moeten draaien. We rookten onze sigaretten in de keuken. Na twee dagen als logee op deze Nederlandse basis besloten we het land te verlaten. Kapot, maar ik was verliefd. Op het land, het zand en de heerlijke wind.

Misschien is het de studie communicatie geweest die mij ertoe heeft aangezet journalist te worden, zeker nu 'onze' school Communicatie en Media heet is die kans groter.

Maar er was onzekerheid. Ook de politiek is leuk, of het openbaar bestuur. Hoewel Irak zenuwslappend was, heeft juist dat land mijn onzekerheid weggehaald. Wat betreft mijn nabije toekomst dan..

Bette Dam